Statutul fonematic al consoanelor palatale [k', g'] şi unele aspecte conexe

Adrian TURCULEŢ

Key-words: *phonetic/ phonemic correlation, neutralization, defective distribution, allophony or reciprocal assimilation*

Recitirea articolelor adunate de Andrei Avram în volumul *Probleme de fonologie a limbii române*[1] ne-a prilejuit câteva observaţii noi[2] legate de statutul fonematic al consoanelor palatale [k', g'], dar şi de teoria fonologică a lui E. Petrovici şi de unele critici aduse acesteia.

Combătând extinderea de către E. Petrovici (1950, 1956) a corelaţiei de palatalizare a consoanelor în interiorul cuvântului[3], Al. Rosetti (1955) face unele afirmaţii care ar lăsa să se înţeleagă că această corelaţie nu poate exista în limba literară, care nu posedă consoane *muiate*, dar ar putea fi justificată pentru graiurile care au asemenea consoane opuse celor dure (de exemplu, graiurile ardeleneşti). Această ipoteză este reluată mai clar de către Andrei Avram (1992: 13), care, susţinând independenţa fonologică a palatalelor [k', g'] faţă de velarele [k, g], afirmă: „chiar dacă se acceptă în esenţă descrierea propusă de E. Petrovici, fonemele /k', g'/ [...] nu pot fi incluse în seria de consoane /p'/, /b'/, /t'/ etc.”.

Referindu-se la aceste afirmaţii[4], Gr. Rusu (1958, 1959) consideră, dimpotrivă, că palatalizarea *mutativă* a consoanelor palatalizate/diezate ar pune în pericol existenţa corelaţiei de palatalizare. În graiurile ardeleneşti, dental-alveolarele *t*, *d*, *n*, *l* urmate de un element vocalic palatal au devenit muiate (articulaţia palatală a devenit articulaţia lor esenţială), opunându-se altor consoane prin localizarea lor palatală. Situaţia ar fi asemănătoare cu cea din unele limbi slave (cehă, slovacă), în care constituirea seriei consoanelor palatale [t', d', ń] a dus la dispariţia corelaţiei de palatalizare. Credem că părerea lingvistului clujean în această controversă poate fi menţinută (vezi mai jos).

[1] Carte recenzată de noi în numărul de faţă al revistei „Philologica Jassyensia”, p. 280–288.

[2] Faţă de cele expuse în Turculeţ 1981.

[3] În poziţie finală, corelaţia de *muiere* a consoanelor fusese admisă în Graur/Rosetti 1938. Afirmaţia lui Al. Rosetti citată de noi se explică prin faptul că autorul admite caracterul fonematic al consoanelor [k', g'] ca partenere *muiate* ale velarelor [k, g], nu numai în poziţie finală de cuvânt: [ok'], ci şi în interiorul cuvântului: [k'amă].

[4] Gr. Rusu se referă la articolele lui Al. Rosetti, Andrei Avram şi Lajos Tamás din RDR, unele publicate anterior şi în SCL.

BDD-A928 © 2010 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:43 UTC)

Reamintim cititorului că, în privința statutului fonematic al consoanelor [k', g'], există două păreri opuse:

1) [k', g'] sunt foneme independente, părere susținută la începuturile fonologiei româneşti (Graur/Rosetti 1938 şi Petrovici 1950, 1956 le consideră, în cadrul teoriei corelației de palatalizare a consoanelor, ca fiind corespondentele muiate/palatalizate ale consoanelor dure [k, g]) şi reluată, în afara acestei teorii, cu argumente fonetice şi fonologice, de Andrei Avram (1992);

2) [k', g'] şi [k, g] sunt alofone ale fonemelor /k', g'/, părere susținută de Em. Vasiliu (1965) şi reluată de I.T. Stan (1979) şi Adrian Turculeț (1981)[5].

După respingerea unor argumente aduse de alți cercetători români şi străini pentru cea de a doua interpretare, Andrei Avram tratează o problemă esențială a statutului fonematic al acestor consoane, anume raportul dintre acestea şi corespondentele velare [k, g], precum şi relația ambelor perechi de consoane cu elementul vocalic următor. El stabileşte, pe baza localizării palatale, statutul fonematic al palatalelor /k', g'/[6] şi, apoi, discută posibilitățile de interpretare a non-ocurenței velarelor /k, g/ înainte de vocalele /e, i/ şi a non-ocurenței palatalelor /k', g'/ înainte de /ă, î/ (şi, invers, a non-ocurenței celor două serii de vocale după velare, respectiv palatale). Relațiile /k', g'/ + *e*, *i* şi /k, g/ + *ă*, *î* pot fi explicate ca neutralizarea opoziției dintre cele două perechi de foneme /k'/ şi /k/, respectiv /g'/ şi /g/ înainte de vocalele /e, i/, precum şi a opoziției dintre vocalele /ă, î/ şi /e, i/ după /k', g'/. Aceasta ar determina introducerea în descrierea fonologică a *arhifonemelor* /K/, /G/ (având trăsăturile distinctive comune perechilor /k', g'/ şi /k, g/) şi /Ă, Î/ (cu trăsăturile distinctive comune lui /ă, î/ şi /e, i/). Arătând dificultățile pe care le implică admiterea acestor neutralizări (implicit pentru transcrierea fonematică), Andrei Avram propune explicarea distribuției restrictive discutate „ca un fenomen de d i s t r i b u ț i e d e f e c t i v ă" (p. 16).

Etapele acestui demers pot fi inversate, adică mai întâi să fie discutate relațiile dintre fonele secvențelor [k', g'] + *e*, *i* şi [k, g] + *ă*, *î* şi corelația dintre [k', g'] şi [k, g] şi apoi statutul fonematic al acestor consoane.

Palatalele [k', g'] fac parte din seria consoanelor palatale: [k', g', ĉ, ĝ] şi intră în opoziții multilaterale, echipolente şi proporționale de tipul [k'] : [p] : [t] : [k] : [f] : [s] : [ț] : [m] : [ŋ] : [χ] etc. Pe baza acestor opoziții, ele pot participa la diferite corelații fonetice: de mod de articulare, de localizare, de sonoritate, de palatalizare, de rotunjire. Datorită asemănării/înrudirii fonetice dintre palatalele [k', g'] şi velarele [k, g], acestea participă la seriile consonantice paralele:

(1) p b m f t d n ... k g h
| | | | | | | | | |
(2) p'b' m' f' t'd' n'... k' g' h'

Aceste două serii se constituie pe baza relației sintagmatice cu elementul vocalic următor: consoanele (nepalatalizate) din seria (1) sunt ocurente înainte de

[5] Se poate spune că aceasta este părerea tradițională a gramaticilor româneşti dinainte de apariția fonologiei, intuită în scrierea celor două perechi de consoane cu aceleaşi grafeme: *K*, *Г, c(h), g(h)*. Probabil că primul lingvist care a semnalat articulația palatală a ocluzivelor [k', g'] este G. Weigand, *Praktische Grammatik der rumänischen Sprache*, Leipzig, 1903, p. 9.

[6] Posibilitatea interpretării difonematice a palatalelor [k', g'] fusese respinsă în Avram (1956: 201 sq.) pe baza distincției între consoanele palatale şi palatalizate.

BDD-A928 © 2010 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:43 UTC)

vocale nepalatale: *ă*, *î*, *a*, *o*, *u*, iar consoanele (palatalizate sau palatale) din seria (2) apar înainte de [e, i, (e̯)a̯, (e̯)o̯, (i̯)a̯, (i̯)o̯, (i̯)u̯][7] şi de vocala redusă [-ĭ]. Cele două serii cuprind perechi de consoane care formează corelaţia fonetică de palatalizare[8], în care între [k', g'] şi [k, g] există aceeaşi opoziţie bilaterală privativă ca între [t'] şi [t], [d'] şi [d], bazată pe trăsătura „palatalizare" sau „diezare". Această opoziţie se suprimă în interiorul cuvântului şi în fonetică sintactică înainte de (semi)vocalele palatale, poziţie în care este ocurent numai termenul marcat: [t', d', k'...]: sunt posibile numai [k'in, k'el, g'em]; *duc eu asta* [du-k'(i̯)eu̯-as-ta], *loc ideal* [lo-k'i-de-al], *leg iapa* [le-g'(i̯)a̯-pa]. Această neutralizare a „palatalităţii" arată relaţia specială dintre consoanele [k', g'] şi [k, g] şi face posibilă interpretarea lor ca alofone ale fonemelor /k', g'/.

În cazul în care, din motive structurale, se postulează existenţa unei corelaţii de palatalizare a consoanelor într-un idiom, palatalele [k', g', h'] îşi iau locul firesc, ca perechi ale velarelor [k, g, h], în cadrul corelaţiei de palatalizare, aşa cum se întâmplă în schiţa fonologică a lui Graur şi Rosetti şi în teoria fonologică a lui E. Petrovici. Trăsătura distinctivă „palatalizare/diezare" a acestor consoane este privită ca o caracteristică fonică graduală, mergând de la palatalizarea slabă din limba literară până la muierea/ palatalizarea tranzitivă a consoanei. În graiul bistriţean, descris de Gr. Rusu (1959), corelaţia de palatalizare se „salvează" prin persistenţa câtorva „foneme diezate": /p', m', r'/, chiar dacă frecvenţa acestora în vorbire este mult mai redusă decât cea a palatalelor [t', d', ń, l'].

Am vorbit de *corelaţia fonetică*[9] de palatalizare/diezare, pentru că nu suntem de acord cu existenţa în limba română a unei corelaţii fonologice de palatalizare a consoanelor. Chiar dacă termenul „corelaţie" pare predestinat analizei fonologice, orice corelaţie, înainte de a fi fonologică, este fonetică, având la bază caracteristici fonetice care sunt „sublimate", în analiza ulterioară, ca *trăsături distinctive.* O corelaţie fonetică devine fonologică atunci când serveşte la distincţii semantice. Considerăm că în opoziţii de tipul [lup] : [lupĭ], [t'e̯a̯kă] : [takă], invocate de adepţii teoriei corelaţiilor de timbru, opoziţiile [p'] : [p], [t'] : [t] rămân la nivel subfonematic, alofonic, distincţia semantică fiind realizată de faptul că primul element al acestor opoziţii are un fonem în plus: vocala redusă [ĭ] şi, respectiv, semivocala /e̯/.

Pentru fonologii care nu acceptă corelaţia consonantică de palatalizare rămân posibile două soluţii: interpretarea palatalelor [k', g'] ca foneme independente sau ca alofone poziţionale ale fonemelor /k, g/.

Prima soluţie este cea mai adecvată din punctul de vedere al fonologiei funcţionale clasice. Ocurenţa palatalelor [k', g'] înainte de vocalele /a, o, u/ şi în poziţie finală creează perechi minimale de tipul [k'ar] : [kar], [uŋg] : [uŋ'g'] în care

[7] Am pus semivocalele [e̯, i̯] între paranteze, deoarece ele nu se realizează, de obicei, în rostirea standard după consoanele palatale [k', g', h'].

[8] Numai consoanele palatale [ĉ, ĝ] nu participă la această corelaţie, neavând corespondente nepalatale înrudite fonetic.

[9] În concepţia hjelmslewiană, putem vorbi de o corelaţie la nivelul *formei expresiei*, în care *conţinutul expresiei* (substanţa fonică pusă în evidenţă de cercetările instrumentale) pe care se bazează comportă o primă abstractizare.

BDD-A928 © 2010 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:43 UTC)

[k', g'] se opun lui [k, g] prin localizarea diferită a celor două perechi de consoane. Participarea palatalelor [k', g'] la seria consoanelor palatalizate rămâne un aspect secundar, subfonematic, rămânând a fi explicată doar distribuția restrictivă a acestora în raport cu [k, g] şi cu elementul vocalic următor.

Paralelismul raportului fonetic dintre [k', g'] şi [k, g] cu raportul dintre celelate consoane palatalizate şi corespondentele lor nepalatalizate [t', d', n'...] : [t, d, n...] permite şi cea de-a doua soluție: interpretarea palatalelor [k', g'] ca alofone „palatalizate" ale fonemelor /k, g/. Nu negăm diferența fonetică importantă dintre *palatalele* [k', g'] şi celelalte consoane *palatalizate*: [k', g'] se opun altor consoane prin chiar articularea lor palatală, pe când consoanele palatalizate [t', d', n'...] sunt alofone palatalizate ale consoanelor /t, d, n.../. Dar interpretarea fonematică a consoanelor [k', g'] poate/trebuie să justifice şi paralelismul seriilor (1) şi (2) de mai sus. Deşi subfonematică, corelația dintre cele două serii are un caracter mai general decât corelația de localizare, bazându-se pe coarticulația dintre o consoană şi elementul vocalic următor. Interpretarea palatalelor [k', g'] ca alofone ale fonemelor /k, g/ necesită însă „ipostazierea" *palatalității* primelor în transcrierea fonematică ca o trăsătură „extrinsecă" înainte de vocalele /a, o, u/ şi în poziție finală: /k̯amă/, /k̯or/, /k̯ul/, /ok̯/, /g̯aur/ (cf. Vasiliu 1965: 123). Această transcriere fonematică corespunde sentimentului lingvistic al vorbitorilor, bazat pe corelația de palatalizare, de a echivala secvențele [k'a, k'o, k'u] cu secvențele „consoană palatalizată + iot + vocală" (cf. Martinet 1956: 67 sq.).

Această interpretare rezolvă problema distribuției restrictive a consoanelor [k', g'] şi [k, g] nu ca neutralizare, ci ca alofonie, comparabilă cu aceea dintre [t', d', n'...] şi [t, d, n...]. Interpretarea non-ocurenței (semi)vocalelor palatale după alofonele [k, g], respectiv a vocalelor nepalatale după alofonele [k', g'] ca un caz de distribuție defectivă (Avram 1992: 16) nu ni se pare, nici ea, adecvată. Distribuția defectivă nu are cauze evidente, ea se explică prin modificări fonetice diacronice sau prin cauze necunoscute, care țin, poate, de domeniul activității motorii sau de incompatibilități fonotactice şi/sau perceptive. În cazul dat, există o „interdependență" între localizarea consoanei şi cea a (semi)vocalei următoare, subliniată şi de Andrei Avram (*ibidem*). Credem că o interpretare mai adecvată a acestei relații este aceea de asimilație reciprocă între consoana palatală şi vocala următoare. În exemple precum [k'amă], [ok'], acțiunea asimilatoare a (semi)vocalei a dus la schimbarea locului de articulare al consoanei precedente în diacronie; dar această asimilație regresivă acționează şi în sincronie: în neologisme (chiar în ciuda menținerii grafiei originare): [ork'estră, kak'i] şi în fonetică sintactică: [du- k'(i̯)e-u̯as-ta][10].

După părerea noastră, pe lângă explicarea relației speciale dintre palatalele [k', g'] şi velarele [k, g], interpretarea primelor ca alofone ale fonemelor /k, g/ este mai avantajoasă, în ciuda unor obiecții aduse de Andrei Avram, şi pentru descrierea morfonologică a unor alternanțe (*cheamă – chem*, *îngheață – îngheț*) sau a morfemelor adăugate unei baze terminate în consoană palatală (*ochi*, *pereche(a)*, *împerechea*, *veghea*, *veghind*).

[10] Explicația aceasta corespunde conceptului de „lege fonetică sincronică", formulat de A. Dauses (1985: 39–44) şi delimitat de fenomene înrudite: alofonie, neutralizare, distribuție defectivă.

BDD-A928 © 2010 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:43 UTC)

Faptul că după consoanele palatale româneşti [k', g', ĉ, ĝ] nu sunt ocurente vocalele nepalatale (nepalatalizate) a fost explicat de G. Ivănescu (1971) prin „timbrul implicit" acut al acestor consoane, în timp ce celelalte consoane româneşti au un timbru implicit grav. Preluând de la A. Philippide conceptul de „timbru vocalic implicit" al consoanelor, G. Ivănescu îl identifică cu „vocala implicită post-consonantică" care însoţeşte aceste consoane rostite izolat şi spontan: rostirea spontană a consoanelor palatale este [k'i, g'i, ĉi, ĝi], iar a celorlalte consoane româneşti [bî, kî, dî...]. În timp ce timbrul vocalic implicit acut al primelor consoane este determinat de articulaţia lor palatală, „timbrul implicit" al celorlalte consoane, indiferent de articularea lor specifică, este grav şi stă în legătură cu vocala „neutră" sau „vocala stării de repaus", care diferă de la un idiom la altul în funcţie de baza articulatorie a vorbitorilor.

Lăsând de o parte situaţia unor sunete vocalice specifice limbii române (semivocalele *e*, *o* şi vocalele reduse [ĭ], (regional) [ŭ]), care îl ajută să-şi argumenteze teoria, ipoteza de bază a lui E. Petrovici este interpretarea coarticulaţiei dintre consoană şi vocala următoare în favoarea consoanei: nu consoana devine diezată prin asimilare la vocală, ci ocurenţa unei anumite vocale din seria vocalelor palatale/palatalizate sau din seria vocalelor nepalatalizate este determinată de caracterul diezat/nediezat al consoanei precedente. De pe poziţia foneticii tradiţionale (care, după învăţatul ieşean, este „funcţională", ca şi fonologia), G. Ivănescu a adus o critică pertinentă teoriei corelaţiilor consonantice de timbru, arătând că numai palatalele [k', g', ĉ, ĝ] (şi semivocala [i̯]) modifică timbrul vocalei următoare, făcându-l palatal sau palatalizat[11]: *ochi închis* [o-k'iŋ'-k'is], *ochi albaştri* [o-k'(i̯)àl-baş-tri]; *ă* în poziţie iniţială este rar: *nu-i unchi ăsta* [nu-i̯uŋ'-k'(i̯)es-ta].

Interdependenţa dintre [k', g'] şi vocala palatală următoare se observă şi în adaptarea cuvintelor germane şi engleze cu sufixele *-er*, *-el* adăugate unui radical terminat în consoană velară. Ezitarea în redarea vocalei centrale din [-kə^{r}, -kɐ$^{(R)}$,-gə^{r}, -gɐ$^{(R)}$, -kəl/kl̩, -gəl/gl̩] este legată de ezitarea între [k', g'] şi [k, g] în redarea velarei originare[12]: cf. *buncăr* (< germ. Bunker), *rocker* [rokăr] (< engl. *rocker*), *spicher* [spikăr] (< engl. *speaker*, germ. *Speaker*), dar *şmecher* (< germ. *Schmecker*), *şmirghel* (< germ. *Schmirgel*), *pocher ~ pocăr* (< engl. *poker*, germ. *Poker*)[13].

Raportul dintre fricativele laringală/velară [h, χ] şi palatală [h'], asemănător cu cel dintre velarele [k, g] şi palatalele [k', g'], nu a făcut obiectul vreunor discuţii speciale. Partizanii teoriei corelaţiei de palatalizare consideră în mod firesc palatala [h'] ca fonem opus laringalei [h], pe când preopinenţii acestora le consideră alofone ale aceluiaşi fonem /h/. Şi la aceste consoane, opoziţia dintre [h] şi [h'] se suprimă înainte de vocala redusă [ĭ]: [čeh', monah'] şi în cadrul enunţului: *Cehi au venit* [če-h'(i̯)àu̯-ve-nit]. Non-ocurenţa lui /h/ înainte de diftongii *ea*, *eo*, *ia*, *io*, *iu* (distribuţie

[11] Timbrul implicit velar al consoanelor româneşti nepalatale a fost pus în legătură cu fenomenul de velarizare a vocalelor următoare, frecvent în toate varietăţile limbii române. Alte timbre ale consoanelor se impun vocalelor învecinate numai sporadic, de ex. [păpuşoi̯] > [popuşoi̯].

[12] Ezitarea este sporită şi de preluarea din sursă orală sau grafică a împrumutului; cele preluate oral au velară + *ă*.

[13] Sub influenţa formei scrise în română se pronunţă şi [rok'er], [spik'er], ultimul şi cu rostire hipergermană la iniţială: [şpik'er].

BDD-A928 © 2010 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:43 UTC)

defectivă) împiedică apariția unor perechi minimale de tipul [k'àr] : [kar], dar opoziția este posibilă în poziție finală [monah] : [monah'].

O cauză a neglijării alofonei [h'] ar putea fi faptul că ea nu se realizează constant înainte de vocalele palatale: [arh'ivă, arh'ifonem], dar [hidrant], [h'iat ~ χ˘iat ~ hiat], [arχ˘eolog], dar [hematom]. Dar o variație facultativă a gradului de palatalizare a velarelor *k*, *g* urmate de (semi)vocale palatale există şi în rostirea literară a ardelenilor[14], iar în interiorul enunțului şi la vorbitori din alte zone: [du-k̟e-u̯as-ta] ~ [du-k˘(i̯)e-u̯as-ta] ~ [du-k'(i̯)e-u̯as-ta].

Cele două interpretări fonematice ale consoanelor [k', g'] (sau trei, dacă ținem seama de faptul că situația fonemelor /k', g'/ este diferită, de exemplu, în teoriile lui E. Petrovici şi Andrei Avram) ilustrează perfect postulatul „non-unicității soluției fonologice".

Bibliografie

Avram 1992: *Despre statutul fonologic al oclusivelor palatale în limba română*, în FD, XI, p. 5–19.

Avram 2009: Andrei Avram, *Probleme de fonologie a limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Dauses 1985: A. Dauses, *Grunbegriffe der Phonologie*, Stuttgart, Wiesbaden.

Graur/Rosetti 1938: A. Graur et A. Rosetti, *Esquisse d'une phonologie du roumain*, în BL, VI, p. 5–29.

Ivănescu 1971: *Timbrul vocalic implicit al consoanelor*, în AUI, XVII, secț. III, p. 77–85.

Martinet 1956: A. Martinet, *La description phonologique avec application au parler franco-provençal d'Haute Ville (Savoie)*, Genève/Paris.

Petrovici 1950: E. Petrovici, *Corelația de timbru a consoanelor dure şi moi în limba română,* în SCL, I, 2, p. 172–220.

Petrovici 1956: *Sistemul fonematic al limbii române*, în SCL, VII, 1–2, p. 7–18.

RDR: *Recherches sur les diphtongues roumaines*, Bucarest/Copenhague, 1959.

Rosetti 1955: Al. Rosetti, *Despre consoanele palatalizate şi consoanele muiate*, în SCL, VI, 3–4, p. 199–205.

Rusu 1958: *Consoane dorsopalatale (muiate) şi corelația de palatalizare (diezare)*, în CL, III, p. 143–149.

Rusu 1959: *Schiță a sistemului fonologic al graiului bistrițean*, în CL, IV, p. 61–70.

Stan 1979: I.T. Stan, *Probleme fundamentale ale fonologiei româneşti. /k', g'/ foneme? Implicații morfologice*, în LR, XXVIII, 5, p. 531–544.

Tiugan 1981: Marilena Tiugan, *The Depalatalisation of **k'** and **g'** in the Speech of Bucharest City*, în RRL, XXVI, 1981, 2, p. 113–124.

Turculeț 1981: Adrian Turculeț, *Cu privire la statutul fonematic al oclusivelor palatale [k', g']*, în LR, XXX, 2, p. 169–174.

Vasiliu 1965: Em. Vasiliu, *Fonologia limbii române*, Bucureşti, Editura Ştiințifică.

Weigand 1903: G. Weigand, *Praktische Grammatik der rumänischen Sprache*, Leipzig.

[14] Aceasta este cauza pentru care lingviştii ardeleni (S. Puşcariu, I.T. Stan, V. Iancu) susțin realizarea palatalelor [k', g'] înainte de (semi)vocale palatale (şi) ca velare palatalizate. Surprinzătoare pentru noi este preponderența tendinței de depalatalizare a consoanelor [k', g'] la unii vorbitorii bucureşteni ai limbii literare (influența practicării unor limbi străine sau tendință internă?), surprinsă de Marilena Tiugan (1981).

BDD-A928 © 2010 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:43 UTC)

The Phonemic Statut of the Palatals [c, ɟ] and Some Connected Aspects

The Romanian palatal stops [c, ɟ] and the velar stops [k, g] may be interpreted as independent phonemes or as allophones of phonemes /k, g/.

The author brings some arguments for the second interpretation:

– the phonetic kinship between the stops [c, ɟ] and [k, g] and the syntagmatic relations of these consonants with the following vowels enable their participation to the chains of the palatalized/non-palatalized consonants [t – t', d – d', n – n' … k – c, g – ɟ];

– the extent of palatalization of the velar stops [k, g] followed by front vowels varies from the more or less palatalized velars as far as palatals [c, ɟ] in the Transylvanian variant of the literary speech, but also in the standard pronunciation in syntactical phonetics;

– the report between [c, ɟ] and [k, g] is like the report between the palatal fricative [ç] and the glottal fricative [h], but the majority of the phoneticians account this as allophones of the phoneme /h/.

That interpretation enables a plainer explanation of the restricted distribution of these consonants as allophones: [c, ɟ] precede the front vowels [e, i] and [k, g] precede the back vowels *ă, î* [ɤ, ɯ]. Between the palatal stops [c, ɟ] and the palatal vowels [e, i] there is a reciprocal interrelation: the latter assimilates the former velar consonants (within the word and in syntactic phonetics) and the acute sonority of the palatal consonants determines the acute sonority of the following vowels.

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi
România

BDD-A928 © 2010 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:43 UTC)